

**YASHIL IQTISODIYOTDA IQLIM O'ZGARISHI BILAN PAYDO
BO'LADIGAN MUAMMOLARNI OLDINI OLISH MAQSADIDA JORIY
QILINGAN ISTIQBOLLI YO'NALISHLAR.**

Bobojonova M.J

Osiyo xalqaro universiteti o'qituvchisi

Jumayeva Z.B

Osiyo xalqaro universiteti katta o'qituvchisi

Annotatsiya: *Iqlim o'zgarishidan iqtisodiy yo'qotishlar juda katta. Birgina 2022-yilda tabiiy ofatlardan (ko'p iqlimga bog'liq) tiklanish global miqyosda 300 milliard dollarga tushdi. Iqlim o'zgarishining insoniy xarajatlarini hisoblash qiyinroq, ammo keng va uzoq muddatli ta'sirga ega. Iqlim shoklari maktab va sog'liqni saqlash xizmatlarini to'xtatadi, odamlarning daromad olish qobiliyatini cheklaydi va millionlab odamlarni ko'chiradi. Maqolada sekin boshlangan iqlim tendentsiyalari sarlavhalarga aylanmasligi mumkin, ammo ular kamroq xavfli emasligi, qurg'oqchilik va cho'llanish ekinlar hosildorligini pasaytirib, to'yib ovqatlanmaslik darajasini oshiradi va ko'plab oilalarni qashshoqlikka olib keladi. Qashshoqlik davri uzoq davom etishi mumkin, chunki ish o'rinlari yo'qoladi va bolalar to'g'ri sog'liq va ta'limdan mahrum bo'lishadi.*

Kalit so'zlar: *inson kapitali, Nobel mukofoti, iqlim shoklari, kapital siyosati, STEM ta'limi, OECD mamlakatlari.*

Hozirgi kunda mamlakatlarda ham, mamlakat ichida ham eng kambag'al va himoyasiz odamlar iqlim xavf-xatarlariga ko'proq duchor bo'lishadi. Iqlim o'zgarishi tufayli sog'liqqa ta'sir qilish, tirikchilik vositalarini yo'q qilish va oziq-ovqat narxlarining oshishi iqlim tufayli kelib chiqqan qashshoqlik darajasining eng katta o'sishiga olib kelishi mumkin.

Jahon banki guruhi va XVFnin 2023 yil bahorgi yig'ilishlarida Inson kapitali loyihalari tarmog'i mamlakatlarining 40 dan ortiq moliya va rejalashtirish vazirlari iqlimni yaxshilash uchun inson kapitaliga sarmoya kiritishni muhokama qilish uchun yig'ilishdi. Keyinchalik bo'lib o'tgan ommaviy tadbirda Inson kapitali tarmog'i raisi, Senegallik vazir Oulimata Sarrga Nobel mukofoti sovrindori Ester Duflo, Massachusetts texnologiya institutining qashshoqlikni kamaytirish va rivojlanish iqtisodiyoti professori Abdul Latif Jamil, Prezident va bosh direktor Endryu Stir qo'shildi. Bezos Yer fondi va Axel van Trotsenburg, katta boshqaruvchi direktori Jahon banki.

Muhokamalarda ta'kidlanishicha, to'g'ri sarmoya kiritilsa, odamlar iqlim o'zgarishining passiv qurboni bo'lishlari shart emas. Darhaqiqat, ta'lim iqlimga mos keladigan xatti-harakatlarning eng katta ko'rsatkichidir.

O'sib borayotgan dalillar, mamlakatlar qanday qilib iqlim va rivojlanish maqsadlariga erishadigan inson kapitali siyosatini qabul qilishlari mumkinligini ko'rsatmoqda:

Odamlarni iqlim shoklaridan va uzoq muddatli iqlim tendentsiyalaridan himoya qilish. Iqlim o'zgarishi sharoitida xizmatlardan foydalanish imkoniyatini saqlab qolish haroratning ko'tarilishidan himoya qiluvchi iqlimga chidamli sinfxonalar kabi yanada bardoshli etkazib berish tizimlarini talab qiladi. Shoklarga duch kelganda, moslashuvchan ijtimoiy himoya xizmatlari daromadlarni qo'llab-quvvatlash va iqtisodiy inklyuziya imkoniyatlarini taqdim etadi va uzoq muddatli istiqbolda uy xo'jaliklarining iqlim tendentsiyalariga chidamliligini oshiradi. Jahon banki ko'magida Marokash hukumati falokatlardan jabr ko'rgan 8 milliondan ortiq odamga, ya'ni aholining to'rtidan bir qismiga oldindan rejalashtirilgan tabiiy ofatlar xavfini moliyalashtirdi.

Odamlarning chidamliligini oshirish va ularni yashil iqtisodiyotga tayyorlash. Sog'liqni saqlash, suv va qishloq xo'jaligi sohasidagi islohotlar kuchli inson kapitali uchun asos bo'lgan iqlimga mos oziq-ovqat tizimlari va ovqatlanishni qo'llab-quvvatlashga yordam beradi. Ta'lim siyosati iqlim harakati uchun xatti-harakatlarning o'zgarishini rag'batlantirishi, odamlarga STEM ta'limi va tadqiqotlari orqali yechim topishga yordam berishi, yangi imkoniyatlar uchun ishchilarning malakasini oshirishi va malakasini oshirishi mumkin. Yaqinda Jahon Bankining OECD mamlakatlarida e'lon qilingan tadqiqoti shuni ko'rsatdiki, majburiy ta'limni targ'ib qiluvchi islohotlar iqlimga qarshi e'tiqod va xatti-harakatlarni kuchaytirdi. Maqsadli bo'lsa, bu investitsiyalar qizlar va ayollar, yoshlar va kam ta'minlanganlar uchun yaxshi ish o'rinlaridagi to'siqlarni engib o'tishga yordam beradi.

Yashil ish o'rinlari va mehnat bozoriga teng kirish uchun inson kapitalidan foydalanish. Barqarorlik standartlari yashil ko'nikmalarga talabni oshirishi mumkin, tadbirkorlar uchun moliyaviy rag'batlantirish esa yashil innovatsiyalarni rivojlantirishi mumkin. Inson kapitali siyosati ham adolatli o'tishni qo'llab-quvvatlaydi. Polshada Hukumat va Jahon banki sobiq ko'mir konchilariga yangi ish imkoniyatlarini aniqlashga yordam berish uchun mashinani o'rganish vositasini yaratdilar. Va to'g'ri ishlab chiqilganda, iqtisodiy inklyuziya va jamoat ishlari dasturlari zaif ishchilarni ish bilan ta'minlash bilan birga issiqxona gazlari chiqindilarini kamaytirishga yordam beradi. Ehtiyojning kattaligi mamlakatlar ichida strategik islohotlarni ham, tashqi resurslarni jalb qilish uchun innovatsion platformalarni ham talab qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abidovna, A. S. (2024). COMMUNICATION PROCESS MANAGEMENT AS A TOOL TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF MODERN ORGANIZATIONS. Gospodarka i Innowacje., 49, 211-217.

2. Abidovna, A. S. (2023). Special directions of tourism development in Bukhara region: problems and solutions. *Zien Journal of Social Sciences and Humanities*, 21, 51-55.
3. Alimova, S. A., & Shavkatovich, P. S. (2022). THE ROLE OF FOREIGN INVESTMENT IN ENSURING THE FINANCIAL SUSTAINABILITY OF THE ECONOMY. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(3), 359-364.
4. Abidovna, A. S. (2024). The Importance of Personnel Management in the Operations of an Organization. *Miasto Przyszłości*, 49, 971-975.
5. Supiyevna, B. M. (2024). O'ZBEKISTONDAGI XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH VA AHOLINI ISH BILAN BAND ETISH YO'LLARI. *Scientific Journal of Actuarial Finance and Accounting*, 4(08), 78-84.
6. Supiyevna, B. M. (2024). TIZIMIDA BANK FINANCIAL SERVICE NUMBER: DEVELOPMENT AND OLD TURGAN. *Gospodarka i Innowacje.*, 46, 379-385.
7. Jumayeva, Z. (2024). RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNING O'RNI VA UNING AHAMIYATI. *Modern Science and Research*, 3(6).
8. Bustonovna, J. Z. (2024). DEVELOPMENT OF DIGITAL ECONOMY AND ITS PROSPECTS. *Gospodarka i Innowacje.*, 48, 285-291.
9. Bazarova, M. S. (2022). FACTORS THAT ENSURE THE SUCCESSFUL IMPLEMENTATION OF A SYSTEM OF KEY PERFORMANCE INDICATORS IN THE.
10. Xudoynazarovich, S. A. (2024). KADRLAR BOSHQARUVI XUSUSIY OTMLARDA: XUSUSIYATLARI, YONDASHUVLARI VA MUAMMOLARI. *Gospodarka i Innowacje.*, 54, 70-77.
11. Shadiyev, A. (2024). PERSONNEL MANAGEMENT SYSTEM IN ENTERPRISES AND ORGANIZATIONS. *Modern Science and Research*, 3(8), 10-18.
12. Alisher, S. (2024). ACTUAL PROBLEMS OF DIGITAL ECONOMY DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN. *Gospodarka i Innowacje.*, 46, 366-372.
13. Ikromov, E. (2024). THEORETICAL FOUNDATIONS FOR THE ORGANIZATION AND CAPACITY BUILDING OF EXECUTIVE EMPLOYEE LABOR IN PUBLIC ADMINISTRATION BODIES. *Modern Science and Research*, 3(1), 939-946.
14. Ibodulloyevich, I. E. (2023). KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI YANADA RIVOJLANTIRISH UCHUN QULAY ISHBILARMONLIK MUHITINI SHAKLLANTIRISH. *Gospodarka i Innowacje.*, 42, 481-484.
15. Hakimovich, T. M. (2024). Personalni Rag'batlantirish. *Miasto Przyszłości*, 53, 524-531.

16. Hakimovich, T. M. (2024). ZAMONAVIY BOSHQARUV VA RAQAMLASHTIRISH.
17. Khalilov, B. B. (2024). MANAGERIAL ACCOUNTING-THE LANGUAGE OF BUSINESS MANAGEMENT. *Gospodarka i Innowacje.*, 49, 249-255.
18. Bahodirovich, K. B. (2024). FINANCIAL LEVERAGE RATIOS AND ANALYSIS. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 11(11), 418-426.
19. To'rayevna, S. N. (2023). YANGI IQTISODIYOTDA RAQAMLI MEHNAT.
20. Sodiqova, N. (2024). IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA INNOVATSION SIYOSAT VA UNING SHAKLLANISH XUSUSIYATLARI. *Modern Science and Research*, 3(6).
21. Tohir o'g'li, M. T., & To'rayevna, S. N. (2024). O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA INVESTITSION SIYOSAT. ZAMONAVIY TA'LIMDA FAN VA INNOVATSION TADQIQOTLAR JURNALI, 2(14), 45-53.
22. Qudratova, G. M., & Sodiqova, N. T. (2024). RAQOBAT TUSHUNCHASI, UNING TURLARI VA USULLARI. MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS, 1(2), 459-463.
23. Akbarovna, N. N. (2024). Oliy Ta'lim Muassasalarining Innovatsion Faoliyat Natijalarini Tijoratlashtirish Muammolari Va Ularni Hal Etish Yo 'llari. *Miasto Przyszłości*, 54, 857-866.
24. Akbarovna, N. N. (2023). MULKCHILIK MUNOSABATLARINING JAMIYATDAGI TUTGAN O'RNI.
25. Naimova, N. (2024). THE COUNTRY'S ECONOMIC POTENTIAL IN DIGITAL ECONOMY AND E-COMMERCE DEVELOPMENT. *Modern Science and Research*, 3(2), 234-239.
26. Akbarovna, N. N. (2023). BULUTLI HISOBLASH TEXNOLOGIYALARINING IQTISODIYOTDA TURGAN ORNI. *Gospodarka i Innowacje.*, 42, 517-520.
27. Qudratova, G. M., & Sodiqova, N. T. (2024). RAQOBAT TUSHUNCHASI, UNING TURLARI VA USULLARI. MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS, 1(2), 459-463.
28. Sodiqova, N. T., & Qudratova, G. M. (2024). TASHKILOTNING INNOVATSION FAOLIYATI SAMARALIGINI BAHOLASH. STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS, 1(2), 286-294.
29. Qudratova, G. M. (2024). METHODOLOGY FOR ASSESSING THE COMPETITIVENESS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS. *Gospodarka i Innowacje.*, 51, 191-195.

30. Mahmudovna, Q. G. (2024). RAQOBAT STRATEGIYASINI SHAKLLANTIRISHDA RAQOBATNI BAHOLASH USULLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI. *Gospodarka i Innowacje.*, 48, 715-720.

31. Otkirovich, N. S. (2024). Yashil Iqtisodiyotda Raqamli Transformatsiya. *Miasto Przyszłości*, 54, 1356-1364.

32. qizi Bobojonova, M. J. (2023). AGROTURIZMNING IQTISODIYOTDA O' RNI, SALOHİYATI VA INFRATUZILMASINI YAXSHILASH. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(8), 48-52.

33. Bobojonova, M. J., & Naimova, N. A. (2024). AHOLINING O'ZINI OZI BANDLIGINI TA'MINLASHDA AUTSORSING YANGI SHAKLINI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 59-64.

34. Bobojonova, M. J., & Naimova, N. A. (2024). O'ZBEKISTONDA FRILANSERLIK VA AUTSORSERLIKNING RIVOJLANISH DARAJASI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 72-77.

35. Bobojonova, M. J., & Naimova, N. (2024). QISHLOQ XO 'JALIGINI KLASTERLASHNING XORIJIY TAJRIBASI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 65-71.

36. Djurayeva, M. S. (2024). ORGANIZATIONAL STRUCTURE OF A MODERN ENTERPRISE. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 11(12), 222-227.

37. Sadilloeyevna, D. M. (2024). ROLE OF COMMERCIAL BANKS IN THE DEVELOPMENT OF THE MODERN ECONOMIC SYSTEM. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 11(11), 241-248.

38. Sadullayevna, D. M. (2024). BASICS OF DIGITAL MARKETING. *Gospodarka i Innowacje.*, 51, 160-166.

39. қизи Рахмонкулова, Н. О. (2023). КИЧИК САНОАТ ЗОНАЛАРИНИНГ ХУДУДЛАР ИҚТИСОДИЁТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДАГИ ЎРНИ. " Экономика и туризм" международный научно-инновационной журнал, 6(14).

40. Nafisa, R. (2024). Formation of a Strategy for Sustainable Development of the National Economy. *Miasto Przyszłości*, 54, 764-771.

41. Rakhmonkulova, N. (2024). Prospects for the Development of the Economy of Uzbekistan. *JOURNAL OF INTELLECTUAL PRPERTY AND HUMAN RIGHTS*, 3(10), 37-44.

42. Lolaxon, R. (2024). THE ROLE OF MARKETING STRATEGIES IN TOURISM POTENTIAL OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 11(11), 230-240.

-
43. Lolakhon, R. (2024). APPLICATION OF THE 4P CONCEPT IN TOURISM. *Gospodarka i Innowacje*, 51, 138-145.
44. Turayevich, I. A. (2024). Milliy Iqtisodiyotga Xorijiy Investitsiyalarni Jalb Qilishda Soliqlarning O' Rni. *Gospodarka i Innowacje*, 53, 205-213.
45. Aziz, I. (2023). O'zbekistonda xorijiy investitsiyani jalb qilishni soliqlar vositasida rag'batlantirish yo'llari. *SAMARALI TA'LIM VA BARQAROR INNOVATSIYALAR JURNALI*, 1(5), 191-196.
46. Ibragimov, A. T. (2024). MILLIY IQTISODIYOTGA XORIJIY INVESTITSIYANI JALB QILISHNI SOLIQLAR VOSITASIDA RAG 'BATLANTIRISH. *Gospodarka i Innowacje*, 51, 116-122.
47. Turayevich, I. A. (2024). Iqtisodiyotga Investitsiyalarni Jalb Qilish Va Boshqarishning O 'Ziga Xos Xususiyatlari. *Miasto Przyszłości*, 53, 1231-1237.
48. Azimov, B., Toshev, F., & Raximova, D. TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYA.
49. TEMPUS, I. (2016). Towards the ModernisATion of Higher Education InstitutionS in Uzbekistan (MATChES). *TEMPUS*, 4, 2007-2013.
50. Azimov, B. F., & Gulomov, O. H. (2017). Organizational structures of innovation support services: inter-organizational cooperation associations. *Инновационное развитие*, (6), 35-37.
51. Akhmedov, Y., Asadov, S., & Azimov, B. (2022, December). Two-sided estimation of linear approximation error second-order hypersurfaces. In *Journal of Physics: Conference Series* (Vol. 2388, No. 1, p. 012124). IOP Publishing.